

Ryniewicz, Zofia / Zwierzchowski, Lech

Skład Towarzystwa Naukowego Warszawskiego : (kadencja 1992-1994) : Wspomnienia pośmiertne : Ludmiła Bassalik-Chabielska (1924-1994)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 57, 31-34

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

świadomości społecznej, to integralny element kultury prawnej społeczeństwa, która jest produktem procesu historycznego. Poświęcił temu opublikowany w 1983 r. tekst: *Uwagi o kulturze prawnej (Naród, kultura, osobowość. Księga poświęcona Józefowi Chałasińskiemu, 1983)*. W. Szubert pragnął, by doświadczenia przeszłości służyły decyzjom prawotwórczym przyszłości. Wiązał On w całość przeszłość, terażniejszość i przyszłość. Widział w tym najgłębszy sens historycznego podejścia w naukach prawnych i w ogóle w naukach społecznych.

Humanitarna postawa w postrzeganiu prawa, szeroko ujmowane więzi międzydyscyplinarne, twórcze prace badawcze i projektowe oraz wielostronna działalność organizacyjna i pisarska, stanowią o miejscu Wacława Szuberta – wybitnego uczonego, humanisty i patrioty w dziejach polskich nauk społecznych.

Juliusz Bardach

LUDMIŁA BASSALIK-CHABIELSKA

(1924 – 1994)

17 marca 1994 roku zmarła Ludmiła Bassalik-Chabielska, profesor zwyczajny w Instytucie Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu, członek zwyczajny Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

Ludmiła Bassalik-Chabielska urodziła się w Warszawie 21 lipca 1924 r. Była absolwentem liceum matematyczno-fizycznego im. Narcyzy Żmichowskiej. Studia biologiczne podjęła w 1941 r. na tajnych kompletach Uniwersytetu Warszawskiego. Jednocześnie była aktywnym członkiem organizacji wojskowej AK, a w czasie Powstania Warszawskiego była łączniczką. Po Powstaniu, w stopniu starszego sierżanta WP, dostała się do niewoli niemieckiej, gdzie została umieszczona najpierw w stalagu XI A, a później w VI C. Po wyzwoleniu z niewoli uzyskała stypendium na studia biologiczne w Brukseli, gdzie w latach 1945-1946 na Uniwersytecie Brukselskim uzupełniła część zaległych ćwiczeń. Studia biologiczne ukończyła w 1949 r. na Uniwersytecie Warszawskim, ze stopniem magistra filozofii w zakresie biologii ogólnej. W tym też roku rozpoczęła pracę w Głównym Instytucie Chemii Przemysłowej w Warszawie na stanowisku starszego asystenta.

W końcu roku 1950 przeszła do pracy w Katedrze Fizjologii Roślin Uniwersytetu Warszawskiego. Tu w 1954 r. na podstawie pracy „Powiązanie anabolizmu z katabolizmem u *Pseudomonas extorquens*”, Bassalik uzyskała stopień kandydata nauk biologicznych.

W 1961 r. dr Ludmiła Bassalik-Chabielska przenosi się, zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i kierunkiem prac, do nowotworzonej Katedry Mikrobiologii UW. W 1963 r., na podstawie pracy „Psychrofile torfu niskiego na tle wybranych szczepów mikroflory mezofilnej”, uzyskuje stopień naukowy doktora habilitowanego. W latach 1963-64 prowadzi prace badawcze w Wydziale Biochemii Uniwersytetu Cornell w USA. W latach 1964-1969 doc. Bassalik-Chabielska pełni funkcję kierownika najpierw Pracowni, a później Zakładu Mikrobiologii Technicznej w Katedrze Mikrobiologii UW. W latach 1969-1971 pracuje w Instytucie Antybiotyków, gdzie pełni funkcję sekretarza naukowego.

Od 1966 r. datuje się początek współpracy profesor Bassalik-Chabielskiej z Instytutem Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN (IGHZ PAN) w Jastrzębcu. Początkowo Jej współpraca ograniczała się do konsultacji, które prowadziła z dużym oddaniem, kierując pracami badawczymi i przygotowując dla problematyki Instytutu młodych pracowników naukowych. Tematyka, którą prof. L. Bassalik-Chabielska zgodziła się początkowo konsultować tak Ją wciągnęła i zainteresowała, że w r. 1971 zdecydowała się przejść na stałe do pracy w IGHZ. W Instytucie obejmuje początkowo kierownictwo Pracowni Mikrobiologicznej, a następnie Zakładu Badania Dziedzicznej Odporności Zwierząt na Choroby. Zapoczątkowuje prace nad procesami fermentacyjnymi zachodzącymi w żwaczu zwierząt przeżuwających oraz nad uwarunkowaniem zapalenia wymion u krów. Był to owocny dla Niej i bardzo korzystny dla nauk zootechnicznych okres pracy naukowej. Pracując w IGHZ PAN Ludmiła Bassalik-Chabielska uzyskuje tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego (w 1973 r.) a następnie, w 1980 roku, tytuł profesora zwyczajnego. W IGHZ pracuje aż do przejścia na emeryturę w 1991 r.

Dorobek naukowy prof. L. Bassalik-Chabielskiej dotyczy początkowo bakterii, wykorzystujących jako jedyne źródło węgla szczawiany, oraz bakteryjnych procesów betadekarboksylacji długołańcuchowych kwasów dwukarboksylowych. Następny cykl prac badawczych jest związany z rolą bakterii psychotrofilnych występujących w torfach oraz z fizjologią i metabolizmem bakterii termofilnych. Badania prowadzone przez L. Bassalik-Chabielską w IGHZ PAN owocują pracami dotyczącymi drobnoustrojów żwacza, a szczególnie bakterii celulolitycznych. Na stałe weszło do literatury fachowej wyizolowanie i opisanie przez prof. Bassalik-Chabielską i Jej współpracowników nowego gatunku bakterii celulolitycznych.

Praktyczne znaczenie miały też prace nad podłożem mikrobiologicznym badań strawności pasz *in vitro*. Duże znaczenie poznawcze, a także praktyczne miały i mają Jej prace nad dziedzicznym uwarunkowaniem podatności krów na zapalenie wymion. Prace z tego zakresu, dotyczące indywidualnego zróżnicowania reakcji krów na zakażenie, wzrostu lizozymu w mleku krów zakażonych oraz wzrostu aktywności bakteriostatycznej mleka krów odpornych na zakażenie, są szeroko cytowane w literaturze fachowej zarówno w Polsce jak i zagranicą. Do cennych osiągnięć prof. L. Bassalik-Chabielskiej i Jej zespołu należy też stwierdzenie, że poziom laktozy w mleku może być ważnym wskaźnikiem stanu zdrowotnego wymienia krów. Dla zootechników szczególnie ważne są prace dotyczące różnic w podatności na zapalenie wymion krów pochodzących po różnych ojcach; chodzi tu o bardzo ważny dla praktyki hodowlanej problem dziedzicznego uwarunkowania odporności względnie podatności poszczególnych krów na zapalenie wymion. Prof. L. Bassalik-Chabielska wykazała, że istnieją pod tym względem różnice wśród populacji krów i że selekcja na tę cechę może przynieść korzyści praktyczne. Choć teza ta musi ulec dalszemu potwierdzeniu, to jednak prace prof. L. Bassalik-Chabielskiej w tej dziedzinie wniosły wiele nowego i są formalnie uznane za trwałe wkład do odnośnej literatury i znajomości przedmiotu. Działalność i dorobek naukowy prof. L. Bassalik-Chabielskiej jest dobrym przykładem zastosowania metod dyscyplin podstawowych w rozstrzyganiu ważnych problemów teoretycznych i praktycznych produkcji zwierzęcej. Nie tylko rozbudowała Ona ważny kierunek prac w IGHZ PAN, ale także potrafiła stworzyć od podstaw warsztat badawczy i zorganizować zespół młodych pracowników nauki. Tym zdobyła sobie niezaprzeczalny autorytet w środowisku zootechników i technologów mleczarstwa, gdzie dorobek Jej szkoły ceniony jest szczególnie wysoko.

Całkowity dorobek naukowy prof. L. Bassalik-Chabielskiej składa się z około 100 oryginalnych publikacji naukowych i 50 monografii i prac przeglądowych. Ponadto prof. L. Bassalik-Chabielska była redaktorem i współautorem książki *Genetyczna odporność zwierząt* (PWRiL, 1986). Była też autorem kilku podręczników akademickich, licznych doniesień konferencyjnych i artykułów popularnonaukowych. Była organizatorem lub współorganizatorem 6 konferencji naukowych, krajowych i zagranicznych.

Niezaprzeczalny jest też wkład prof. L. Bassalik-Chabielskiej w zakresie rozwoju młodej kadry naukowej. Kierowała ponad 60 pracami magisterskimi; była promotorem 13 prac doktorskich. Po przejściu do IGHZ PAN nie zaniechała pracy dydaktycznej. Prowadziła wykłady monograficzne na Wydziale Biologii UW, wykłady w Centralnym Ośrodku Doskonalenia

Podyplomowego Lekarzy Weterynarii w Puławach oraz wykłady i seminaria z mikrobiologii w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach. Z podziwu godną energią angażowała się także w prace organizacyjne, czego przykładem może być czynny udział w towarzystwach naukowych, krajowych i zagranicznych, a także współpraca naukowa z Instytutem Weterynarii w Bydgoszczy, Instytutem Przemysłu Mleczarskiego w Warszawie oraz z naukowymi placówkami zagranicznymi w Anglii, Niemczech, Austrii, Rosji, Finlandii i na Węgrzech. Poza aktywnym uczestniczeniem w pracach Rady Naukowej IGHZ PAN, prof. L. Bassalik-Chabielska była także członkiem Rad Naukowych Instytutu Gruźlicy i Instytutu Mikrobiologii UW. Była członkiem komitetu redakcyjnego, redaktorem serii B i redaktorem naukowym działu mikrobiologii technicznej Acta Microbiologica Polonica.

Profesor L. Bassalik-Chabielska była członkiem rzeczywistym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego od 1983 roku. W latach 1989-1992 pełniła funkcję sekretarza Wydziału IV nauk biologicznych, a później była członkiem komisji rewizyjnej Zarządu TNW.

Za udział w konspiracyjnym ruchu oporu i w Powstaniu Warszawskim oraz za działalność naukową Profesor L. Bassalik-Chabielska była uhonorowana licznymi odznaczeniami wojskowymi i cywilnymi, Medalem Za Warszawę 1939-1945, Krzyżem Partyzanckim, dwukrotnie Krzyżem Walecznych z okuciem, Krzyżem Armii Krajowej, Złotym Krzyżem Zasługi, Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Odznaką Grunwaldzką, Medalem Wojskowym i Medalem Polskiego Towarzystwa Mikrobiologicznego.

Profesor L. Bassalik-Chabielską charakteryzowały ogromna odwaga, bezkompromisowość i wierność wyznawanym zasadom. Była równocześnie bardzo życzliwa ludziom i skłonna wspomagać w pracy naukowej swoich młodszych kolegów. Była aktywnym członkiem TNW i do ostatnich dni, pomimo narastającej choroby i cierpienia uczestniczyła w spotkaniach Wydziału IV Towarzystwa. Będzie nam Jej bardzo brakowało.

*Lech Zwierzchowski,
Zofia Ryniewicz*